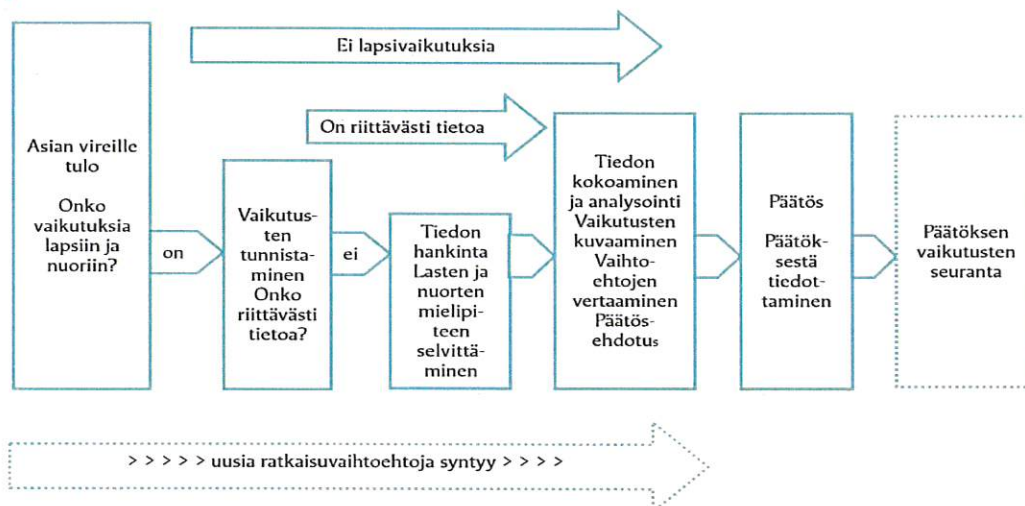

Ohjeistus Lapsivaikutusten ennakoarviointiin

Taustaa:

- Lapsivaikutusten arvioinnissa (LAVA) arvioidaan päätösten vaikutuksia lapsiin ja lapsen oikeuksien toteutumiseen.
- Lapsivaikutusten arvioinnin kohteena ovat ne vaikutukset, joita päätöksellä mahdollisesti on lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaat) kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (lapsen etuun).
- Arviointia ei tehdä yksittäisten lasten näkökulmasta vaan lapsia ja nuoria tarkastellaan ryhminä, jossa otetaan kuitenkin huomioon lasten ja nuorten erilaisuus ja yhdenvertaisuus.
- Arvioinnissa huomioidaan välittömät ja välilliset vaikutukset sekä positiiviset ja negatiiviset vaikutukset.

Kaavio: Lapsivaikutusten arviointi osana päätöksentekoa

1. Asia tulee vireille:

- Asiassa aloitetaan valmistelu. Selvitetään ja tunnistetaan, onko tarve lapsivaikutusten arvioinnille. (=onko valmisteltavalla päätöksellä merkittäviä vaikutuksia lapsiin yleisesti tai tiettyyn lapsiryhmään?)
- Jos valmisteltavalla asialla todetaan olevan vaikutuksia lapsiin, aloitetaan tarkempi vaikutusten arviointi.
- Arvioinnin laajuus ja menetelmät riippuvat päätettävän asian luonteesta. Isossa asiassa tehdään laajempi arviointi.

2. Määritellään tarkasteltavat vaihtoehdot ja arviointikysymykset:

- Määritellään arvioinnissa tarkasteltavat vaihtoehdot ja arviointikysymykset. Tarkastellaan ainakin kahta vaihtoehtoa (= olemassa oleva tilanne (ns. nollavaihtoehto) ja vaihtoehto, jossa tehdään nykytilaan jokin muutos). Usein tarkastelussa on mukana enemmän vaihtoehtoja.
- Huomioidaan myös, että arviointia tehdessä esiin voi nousta vielä lisää ratkaisuvaihtoehtoja, joita ei ole ennakkoon tunnistettu tai linjattu.

Lomake on työstetty LAPE Etelä-Savo muutosohjelmassa. Mukana ovat olleet MLL, seurakunta, LAPE-hanke. Lomake on käsitelty ja hyväksytty Etelä-Savon maakunnallisessa lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmässä.

Kyselyjä:

- Kouluyhteistyö: Alueen koulujen kanssa voi tehdä yhteistyötä erityisesti silloin, kun halutaan selvittää laajan joukon tai kokonaisen ikäluokan mielipide.
- Lasten vanhemmilta saatu apu: pienten lasten mielipiteen selvittämisessä on hyvä käyttää apuna lasten vanhempia.
- Verkkokysely: verkkokyselyä voidaan käyttää laajemman joukon mielipiteiden keräämiseen. Kyselyn voi tehdä kunnan nuorisotyön sivuilla tai hyödyntää lasten ja nuorten käyttämää sosiaalista mediaa.
- Yleinen mielipiteen selvittäminen lapsille ja nuorille tärkeistä asioista ja heidän mielipiteistään.

4. Ratkaisuvaihtoehtojen vertailu /taulukon täyttäminen

- Vertailussa tunnistetaan vaihtoehtojen myönteisiä, neutraaleja ja kielteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen.
- Arvioi vaikutuksia esim. lapsen terveyteen, harrastuksiin, koulunkäyntiin, kavereihin, perheen yhteiseen aikaan, lapsen/perheen talouteen jne.
- Tiedot kootaan yhteen ja vaikutukset kuvataan käyttäen apuna taulukkoa. Taulukkoa käytettäessä joudutaan yksinkertaistamaan ja kiteyttämään kuvausta, mikä helpottaa eri ratkaisuvaihtoehtojen vertailua.

5. Ratkaisuvaihtoehtojen analysointi ja kokonaisarvio

Analysointia voi tehdä esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla

- Mitä myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia eri ratkaisuvaihtoehtoilla on lasten ja nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (fyysinen, psyykinen, henkinen, hengellinen)?
- Miten ratkaisu vaikuttaa lasten tai nuorten esim. terveyteen, koulunkäyntiin, kaverisuhteisiin, perheen yhteiseen aikaan jne.?
- Millä vaihtoehdolla on eniten myönteisiä vaikutuksia?
- Onko ratkaisuvaihtoehtoilla erilaisia vaikutuksia eri alle 18 –vuotiaiden ikäryhmiin?
- Millaisia vaikutuksia eri ratkaisuvaihtoehtoilla on esimerkiksi eri vähemmistöihin, kieliryhmiin, saamelaisiin, eri puolilla kuntaa asuviin tai taloudellisesti erilaisessa asemassa oleviin lapsiin jne.?
- Asettuuko joidenkin lasten tai nuorten ryhmien etu vastakkain?
- Miten päätös vaikuttaa heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin? Ja voidaanko haittoja lieventää osana päätöksentekoa?

6. Päätösehdotus

- Valmistelija tekee päätösehdotuksen, jossa on huomioitu LAVA-menettelyn kautta saatu tieto päätöksen vaikutuksista lapsiin /nuoriin.
- Perustellaan, jos päätösehdotukseksi valitaan jokin muu kuin se ratkaisuvaihtoehto, joka olisi lasten /nuorten edun kannalta paras (taloudelliset seikat, muiden ihmisryhmien etu tms.). Kerrotaan, mitä asioita päätöksessä on painotettu.
- Kuvataan, miten lapsille /nuorille mahdollisesti koituvia haittavaikutuksia voidaan lieventää.

7. Päätös ja siitä tiedottaminen

- Tehdään päätös, jossa huomioidaan arvioinnin tulokset.
- Tiedotetaan päätöksestä ja sen perusteluista. Perusteluissa tulee ilmetä, miten lasten etua on arvioitu ja tarkasteltu sekä mikä painoarvo sille on annettu päätöksessä.
- Päätöksestä tiedotetaan myös lapsille ja nuorille, joita se koskee. Tiedottaminen tulee tehdä lapset ja nuoret tavoittavassa muodossa ja tavalla.

Lomake on työstetty LAPE Etelä-Savo muutosohjelmassa. Mukana ovat olleet MLL, seurakunta, LAPE-hanke
Lomake on käsitelty ja hyväksytty Etelä-Savon maakunnallisessa lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmässä

Raporttipohja lapsivaikutusten ennakkoarvointiin

1. Asia tulee vireille

Arvioitava päätös tai asia:

Valmistelija(t):

Arvointiin osallistuneet:

Lapsivaikutusten arvioinnin tarpeen arviointi:

- ☐ Ennakkoarviointia ei tarvita, perustelut:
☐ Ennakkoarviointi tarvitaan

Mihin lapsi-/nuorisoryhmiinryhmiin päätös erityisesti vaikuttaa:

2. Määritellään arvioinnissa olevat vaihtoehdot:

Ratkaisuvaihtoehto 0 (jatkuu ennallaan)

Ratkaisuvaihtoehto 1

Ratkaisuvaihtoehto 2

3. Tiedon kerääminen

Jo olemassa oleva tieto:

Toteutettavat kyselyt tai lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa kuulemiset:

Jos lapsia/nuoria/vanhempia ei ole kuultu, perustelut:

Lomake on työstetty LAPE Etelä-Savo muutosohjelmassa. Mukana ovat olleet MLL, seurakunta, LAPE-hanke
Lomake on käsitelty ja hyväksytty Etelä-Savon maakunnallisessa lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmässä

8. Seuranta ja arviointi:

Seuranta suunnitelma:

Lomake on työstetty LAPE Etelä-Savo muutosohjelmassa. Mukana ovat olleet MLL, seurakunta, LAPE-hanke
Lomake on käsitelty ja hyväksytty Etelä-Savon maakunnallisessa lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmässä